

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMRAH ERGÜN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası	: 2014/4651
Karar Tarihi	: 21/2/2018
Başkan	: Burhan ÜSTÜN
Üyeler	: Serruh KALELİ Nuri NECİPOĞLU Kadir ÖZKAYA Rıdvan GÜLEÇ
Raportör Yrd.	: Yusuf Enes KAYA
Başvurucu	: Emrah ERGÜN
Vekili	: Av. Erkan ŞENSES

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; tahliye kararının geç icra edilmesi ve hukuka aykırı olarak hürriyetten yoksun bırakılmaya rağmen tazminat isteminin kabul edilmemesi nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, davanın reddedilmesi sonucunda yüksek miktarda vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/4/2014 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına ve adli yardım talebinin kabul edilmesine karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.
7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

9. Batman 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 25/9/2012 tarihli kararı ile başvuru ,silahlı terör örgütüne üye olma ile silahlı terör örgütü kurma ve yönetme suçlarından tutuklanmış; 25/9/2012 tarihinde Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (Ceza İnfaz Kurumu) gönderilmiştir.

10. Başvuru hakkında açılan davada Batman 2. Ağır Ceza Mahkemesi 5/8/2013 tarihli celp yazısı ile başvuruçunun 4/9/2013 tarihinde saat 11.00'de yapılacak duruşma için duruşma salonunda hazır edilmesini istemiştir.

11. Başvuruçunun da hazır olduğu 4/9/2013 tarihli duruşma sonucunda Batman 2. Ağır Ceza Mahkemesi başvuruçunun tahliyesine karar vermiştir.

12. Başvuruçunun tahliye edilmesine ilişkin yazı, aynı gün saat 11.33'te Ceza İnfaz Kurumunun UYAP ekranına düşmüştür.

13. Başvuru, tahliyesine karar verildiği duruşma sonrasında çıkış işlemlerinin yapılabilmesi için saat 12.35'te tekrar Ceza İnfaz Kurumuna getirilmiştir.

14. Başvuruçunun tahliyesine ilişkin yazının UYAP'tan Ceza İnfaz Kurumu ekranına düşmesinin ardından -genel bir uygulama gereği olarak ayrıca telefonla da teyit alındığından- tahliye işlemleri başlamadan önce tahliye kararı veren Ağır Ceza Mahkemesi telefonla aranmıştır. Fakat araya öğle tatilinin de girmesi nedeniyle ilgili Mahkemeden ancak saat 14.46'da teyit alınabilmiştir.

15. Başvuruçunun tahliye edildiği konusunda ilgili Mahkemeden teyidin alınmasıyla birlikte hemen tahliye işlemleri başlatılmıştır. Gerekli işlemlerin yapılmasının ardından UYAP kayıtlarına göre, başvuruçunun tahliye fişine ilişkin doküman saat 15.06'da oluşturulmuştur.

16. Başvuru; hakkında verilen tahliye kararı sonucunda 4/9/2013 tarihinde saat 16.25 sıralarında, bulunduğu Ceza İnfaz Kurumundan tahliye edilmiştir.

17. Başvuru, geç tahliye edildiği iddiasıyla ilgili olarak Ceza İnfaz Kurumu yetkililerinin görevi ihmal suçunu işledikleri iddiasıyla Batman Cumhuriyet Başsavcılığına şikâyette bulunmuştur.

18. Batman Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan soruşturma sonucunda başvuruçunun geç tahliye edilmesinin gerekçesi olarak tahliye yazısının Ceza İnfaz Kurumuna ulaşmasının ardından araya öğle tatilinin girmesi nedeniyle teyit alma işleminin hemen yapılamaması, 14.46'da alınan teyidin ardından tahliye işlemlerine başlanması ancak tutuklunun emanet eşya, emanet para ve eğitim birimi ile ilgili kayıtlarının sorgulanarak tahliyeye hazır hâle getirilmesi, tahliyeye hazır hâle getirildiği sırada Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu ve hükümlülerin görüş yapmaları nedeniyle yeterince personelin olmaması gösterilmiştir. Bu gerekçelerle başvuruçunun geç tahliye edilmesi konusunda görevlilerin kasten veya görevlerini ihmal ederek geç tahliyeye neden olduklarına ilişkin delil bulunmaması nedeniyle kovuşturmayla yer olmadığına karar verilmiştir.

19. Başvuru, geç tahliye edilmesi nedeniyle ayrıca 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesine dayanarak 500 TL manevi tazminat istemiyle Batman 1. Ağır Ceza Mahkemesinde dava açmıştır.

20. Davaya bakan Batman 1. Ağır Ceza Mahkemesi 13/3/2014 tarihli kesin nitelikteki kararıyla tazminat istemini reddetmiştir. Mahkeme ayrıca, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi gereğince takdir edilen 3.000 TL vekâlet ücretinin başvuruçudan alınarak davalı Hazineye verilmesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Haksız gözaltı ve tutukluluk nedeniyle tazminat istenebilecek hususlar CMK'nun 142. maddesinde tahdidi olarak sayılmıştır. Bu haller dışında tazminat istenemeyecektir. Her ne kadar davacı ve davacı vekili mahkemenin tahliye kararından 5 saat geçtikten sonra davacının tahliye edildiğini, bu şekilde haksız yere özgürlüğünden kısıtlandığını ileri sürmüşse de; davacının aynı gün mesai saatleri içinde ve makul süre dahilinde tahliye edildiği, hakim veya mahkeme kararı olmaksızın haksız yere tutuklu kaldığına dair dosyaya yansıyan herhangi bir delil ve emare olmadığı, tahliye kararının ardından işlemlerin bir kaç saat sürebileceği ve bu durumun CMK'ya göre tazminat sebebi olmadığı anlaşıldığından işbu tazminat davasının reddine karar vermek gerekmiş[tir.]"

21. Başvurucu 3/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

22. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat istemi" kenar başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

b) Kanunî gözaltı süresi içinde hâkim önüne çıkarılmayan,

c) Kanunî hakları hatırlatılmadan veya hatırlatılan haklarından yararlandırılma isteği yerine getirilmeden tutuklanan,

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

e) Kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen,

f) Mahkûm olup da gözaltı ve tutuklulukta geçirdiği süreleri, hükümlülük sürelerinden fazla olan veya işlediği suç için kanunda öngörülen cezanın sadece para cezası olması nedeniyle zorunlu olarak bu cezayla cezalandırılan,

g) Yakalama veya tutuklama nedenleri ve haklarındaki suçlamalar kendilerine, yazıyla veya bunun hemen olanaklı bulunmadığı hâllerde sözle açıklanmayan,

h) Yakalanmaları veya tutuklanmaları yakınlarına bildirilmeyen,

i) Hakkındaki arama kararı ölçsüz bir şekilde gerçekleştirilen,

j) Eşyasına veya diğer malvarlığı değerlerine, koşulları oluşmadığı halde elkonulan veya korunması için gerekli tedbirler alınmayan ya da eşyası veya diğer malvarlığı değerleri amaç dışı kullanılan veya zamanında geri verilmeyen,

k) (Ek: 11/4/2013-6459/17 md.) Yakalama veya tutuklama işlemine karşı Kanunda öngörülen başvuru imkânlarından yararlandırılmayan, kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler"

23. 5271 sayılı Kanun'un "Yargılama giderleri" kenar başlıklı 324. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Harçlar ve tarifesine göre ödenmesi gereken avukatlık ücretleri ile soruşturma ve kovuşturma evrelerinde yargılamanın yürütülmesi amacıyla Devlet Hazinesinden yapılan her türlü harcamalar ve taraflarca yapılan ödemeler yargılama giderleridir."

24. 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun "Avukatlık ücreti" kenar başlıklı 164. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Avukatlık ücreti, avukatın hukukî yardımının karşılığı olan meblâğı veya değeri ifade eder."

25. 1136 sayılı Kanun'un "Avukatlık ücret tarifesinin hazırlanması" kenar başlıklı 168. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Avukatlık ücretinin takdirinde, hukukî yardımın tamamlandığı veya dava sonunda hüküm verildiği tarihte yürürlükte olan tarife esas alınır."

26. 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin "Davalardaki temsilin niteliği ve vekâlet ücretine hükmedilmesi ve dağıtımı" kenar başlıklı 14. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tahkim usulüne tabi olanlar dahil adli ve idari davalar ile icra dairelerinde idarelerin vekili sıfatıyla hukuk birimi amirleri, muhakemat müdürleri, hukuk müşavirleri ve avukatlar tarafından yapılan takip ve duruşmalar için, bu davaların idareler lehine neticelenmesi halinde, bunlar tarafından temsil ve takip edilen dava ve işlerde ilgili mevzuata göre hükmedilmesi gereken tutar üzerinden idareler lehine vekâlet ücreti takdir edilir."

27. 28/12/2013 tarihli ve 28865 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren (karar tarihinde yürürlükte bulunan) Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin "Ceza davalarında ücret" kenar başlıklı 13. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"CMK 141 ve devamı maddelerine göre tazminat için Ağır Ceza Mahkemelerine yapılan başvurularda, Tarifenin üçüncü kısmı gereğince avukatlık ücretine hükmedilir. Şu kadar ki, hükmedilecek bu ücret ikinci kısmın ikinci bölümünün onuncu sıra numarasındaki ücretten az olamaz."

28. Anılan tarifenin ikinci kısım ikinci bölüm onuncu sırası şöyledir:

"Ağır Ceza Mahkemelerinde takip edilen davalar için 3.000,00 TL"

29. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 13/3/2007 tarihli ve E.2007/8-2, K.2007/63 sayılı ilamının ilgili bölümü şöyledir:

"...

Çözümü gereken uyuşmazlık, haksız tutuklamadan doğan tazminat istemlerinin kısmen kabul kısmen reddi halinde, kendisini vekille temsil ettiren davalı Hazine lehine, reddedilen kısım üzerinden dilekçe yazım ücretine hükmedilmesi gerekir gerekmediğine ilişkindir.

... açılan maddi tazminat davalarında tazminat miktarının hesaplanıp belirlenmesi, bunlardan yasal bir takım kesintilerin yapılması uzmanlığı gerektirdiğinden, maddi tazminat miktarlarının çoğu kere uzman bilirkişi incelemesiyle saptanması gerekmektedir. Öte yandan, tazmini gereken manevi zarar da, haksız yakalama veya tutuklamaya maruz kalan kişilerin salt bu yüzden duydukları üzüntü ve acıya karşılık olup, mahkemece bu zarar tayin

ve takdir edilirken, hukukun genel prensiplerinden hareketle, davacının duyduğu acı ve üzüntünün derecesi, haksız olarak tutuklulukta ve gözaltında geçirdiği süre, günün ekonomik koşulları, paranın satın alma gücü, davacının ekonomik ve sosyal durumu gözönünde bulundurulmaktadır. Bu durumda, gerek maddi gerekse manevi tazminat miktarlarının istem tarihinde davacı tarafından tam olarak bilinmesine olanak bulunmamaktadır. O nedenle, haksız tutuklamadan kaynaklanan tazminat davalarında, davalı lehine avukatlık ücreti ödenebilmesi ancak ve sadece davanın tamamen reddi halinde mümkündür.

..."

30. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 30/12/2011 tarihli ve E.2011/7516, K.2011/10596 sayılı ilamının ilgili bölümü şöyledir:

"Ayrıntıları Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 13.03.2007 gün ve 2-63 sayılı kararında açıklandığı üzere: haksız tutuklamadan kaynaklanan tazminat davalarında, ancak davanın tamamen reddi halinde davalı hazine lehine vekâlet ücretine hükmolunacağından, davanın tamamen reddedilmesi karşısında davalı hazine lehine vekâlet ücretine hükmolunması gerektiği halde hükmolunmaması

Kanuna aykırı[dır.]"

B. Uluslararası Hukuk

1. Sözleşme Metinleri

31. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Özgürlük ve güvenlik hakkı" kenar başlıklı 5. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

" Herkesin kişi özgürlüğüne ve güvenliğine hakkı vardır. Aşağıda belirtilen haller ve yasada belirlenen yollar dışında hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

a) Kişinin yetkili mahkeme tarafından mahkum edilmesi üzerine usulüne uygun olarak hapsedilmesi;

b) Bir mahkeme tarafından, yasaya uygun olarak, verilen bir karara riyetsizlikten dolayı veya yasanın koyduğu bir yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak için usulüne uygun olarak yakalanması veya tutulu durumda bulundurulması;

c) Bir suç işlediği hakkında geçerli şüphe bulunan veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olmak zorunluluğu inancını doğuran makul nedenlerin bulunması dolayısıyla, bir kimsenin yetkili merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulu durumda bulundurulması;

d) Bir küçüğün gözetim altında eğitimi için usulüne uygun olarak verilmiş bir karar gereği tutulu durumda bulundurulması veya kendisinin yetkili merci önüne çıkarılması için usulüne uygun olarak tutulu durumda bulundurulması;

e) Bulaşıcı hastalık yayabilecek bir kimsenin, bir akıl hastasının, bir alkoliğin, uyuşturucu madde bağımlısı bir kişinin veya bir serserinin usulüne uygun olarak tutulu durumda bulundurulması;

f) Bir kişinin usulüne aykırı surette ülkeye girmekten alıkonmasını veya kendisi hakkında sınırdışı etme ya da geri verme işleminin yürütülme

olması nedeniyle usulüne uygun olarak yakalanması veya tutulu durumda bulundurulması..."

32. Sözleşme'nin 5. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bu madde hükümlerine aykırı olarak yapılmış bir yakalama veya tutma işleminin mağduru olan herkesin tazminat istemeye hakkı vardır."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İctihadı

33. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 5. maddesinin birinci paragrafında, özgürlüğün kısıtlanmasına yönelik istisnaların eksiksiz biçimde sayıldığını ve bu hüküm çerçevesinde ancak dar bir yorumlama yapılması gerektiğini kaydetmekte; hiç kimsenin keyfi olarak özgürlüğünden yoksun bırakılmaması gerektiğini belirtmektedir (*Giulia Manzoni/İtalya*, B. No: 19218/91, 1/7/1997, § 25). AİHM ayrıca, salıverme kararlarının infazında bazı gecikmelerin kaçınılmaz olabileceğini kabul etmekte ve bu gecikmenin asgariye indirilmesi gerektiğini kaydetmektedir (*Değerli ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 18242/02, 5/2/2008, § 23). Ancak bu durum, alıkoyma süresinin önceden kanunlarca belirlenmemiş olduğu ve alıkoyma uygulamasının mahkeme kararıyla sona erdiği hâller için geçerlidir. Bu kapsamda AİHM; iç hukukta on iki saat olarak belirlenen gözaltı süresinin kanunla düzenlenmiş olması nedeniyle mutlak olduğuna, bu sürenin "kırk beş dakika" aşılmış olmasının Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin ihlal edilmesi sonucunu doğurduğuna karar vermiştir. AİHM'e göre iç hukuka uygun olsa dahi bilhassa soruşturma makamlarının kötü niyet veya hileli davranışlarda bulunması (*Mooren/Almanya* [BD], B. No: 11364/03, 9/7/2009, §§ 72, 77, 78) ya da duruma göre böyle bir uygulamanın gerekli olmaması gibi hâllerde (*Nestak/Slovakya*, B. No: 65559/01, 27/2/2007, § 74) özgürlükten yoksun bırakma hâli Sözleşme'ye aykırı olabilir.

34. Mahkemelerin çalışma düzeni ve özel birtakım formalitelerin tamamlanması gibi işlemler, bu tür bir mahkeme kararının uygulanmasının zaman alabileceği anlamına gelir (*K.F/Almanya*, B. No: 144/1996/765/962, 27/11/1997, § 71). AİHM; salıvermeyle ilgili idari işlemlerin tamamlanmasında birkaç saatten daha fazla bir gecikmenin haklı gösterilemeyeceğini (*Nikolov/Bulgaristan*, B. No: 38884/97, 30/1/2003, § 82), tahliye kararlarının uygulamasında meydana gelen gecikmeleri titizlikle inceleyeceğini belirtmiştir (*Bojinov v./Bulgaristan*, B. No: 47799/99, 28/10/2004, § 36). Bu bağlamda konuyla ilgili olayların ayrıntılı dökümünü yapmak yükümlülüğü, davalı hükümete aittir (*Nikolov/Bulgaristan*, § 80).

35. AİHM; özgürlükten mahrum bırakılmanın çok kısa süreler için de geçerli olduğuna, örneğin *Fatma Akaltun Fırat/Türkiye* (B. No: 34010/06, 10/9/2013), *Shimovolos/Rusya* (B. No: 30194/09, 21/6/2011) ve *Gillan ve Quinton/Birleşik Krallık* (B. No: 4158/05, 12/1/2010) kararlarında, sırasıyla birer saat ve otuz dakika boyunca tutulan kişilerin de Sözleşme'nin 5. maddesinin anlamı dâhilinde özgürlüklerinden yoksun bırakıldığına karar vermiştir.

36. AİHM'e göre Sözleşme'nin 5. maddesinin (5) numaralı fıkrasında öngörülen tazminat hakkı, ulusal bir makam veya Sözleşme kurumları tarafından bu maddenin diğer fıkralarından birinin ihlal edildiğinin sabit bulunduğu varsayımına dayanır (*N.C./İtalya* [BD], B. No: 24952/94, 18/12/2002, § 49). Sözleşme'nin 5. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları kapsamında bir özgürlükten yoksun bırakılma için tazminat almak üzere başvuru imkânının bulunması hâlinde anılan maddenin (5) numaralı fıkrasına uygunluk sağlanmış olacaktır (*Wassink / Hollanda*, B. No: 12535/86, 27/9/1990, § 38).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

37. Mahkemenin 21/2/2018 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

1. Tahliye Kararının Geç İcra Edildiğine İlişkin İddia

a. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

38. Başvurucu; tutuklu yargılandığı dosyada verilen tahliye kararına rağmen Ceza İnfaz Kurumundan yaklaşık beş saat sonra tahliye edilmesi nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinde düzenlenen kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

39. Bakanlık görüşünde; başvurucunun tahliye kararının ifası için AİHM'in makul olarak değerlendirdiği süreden daha kısa bir zamanda tahliye edildiği, başvurucunun geç tahliye edildiği iddiasının hem Savcılık hem de Ağır Ceza Mahkemesince değerlendirildiği ve sürenin makul olduğuna karar verildiği, Ceza İnfaz Kurumu görevlilerinin gereken işlemleri zamanında yaptığı ve keyfi bir uygulamanın bulunmadığı belirtilmiştir.

40. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanında Bakanlığın telefon teyidinin neden öğleden önce değil de saat 14.46'da alındığını izah edemediğini, tahliye fişi 15.06'da oluşturulmasına rağmen neden 16.25'te tahliye edildiğinin izah edilemediğini, yeterli personel olmaması nedeniyle geç tahliye edilmesinin haklı bir mazeret olmayacağını ileri sürmüştür.

b. Değerlendirme

41. Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakamaz.

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir."

i. Kabul Edilebilirlik Yönünden

42. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve

güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Esas Yönünden

(1) Genel İlkeler

43. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak ortaya konduktan sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında, şekil ve şartları kanunda gösterilmek şartıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının kısıtlanması ancak Anayasa'nın anılan maddesi kapsamında belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı hâlinde söz konusu olabilir (*Murat Narman*, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 42).

44. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin ölçütlerin belirlendiği Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 19. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve tutuklama tedbirinin niteliğine uygun düşen kanun tarafından öngörülmeye, Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden biri veya daha fazlasına dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (*Halas Aslan*, B. No: 2014/4994, 16/2/2017, §§ 53, 54).

45. Anayasa'nın 13. maddesinde, temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceği hükme bağlanmıştır. Öte yandan Anayasa'nın 19. maddesinde, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlanabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi kuralına yer verilmiştir. Bu bağlamda birbirleriyle uyumlu olan Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri uyarınca kişi hürriyetine ilişkin müdahale olarak tutuklamanın kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur (*Murat Narman*, § 43; *Halas Aslan*, § 55).

46. Mahkemelerce verilen tahliye kararlarının zaman geçirilmeksizin uygulanması; böylelikle tutuklu kişilerin derhâl salıverilmelerinin sağlanması gerekir. Tahliye kararı sonrasında kişilerin serbest bırakılmaları için usule ilişkin bazı işlemlerin tamamlanması zorunluluğu söz konusu olabilmektedir. Bu tür durumlarda işin niteliği gereği serbest bırakma işlemlerinin tamamlanması belirli bir zaman almakta, böylece kişiler tahliyelerine karar verildikten sonra bir müddet daha özgürlüklerinden yoksun kalabilmektedir. Bu bağlamda kişilerin tahliyelerine karar verilmesi ile serbest bırakma işlemlerinin tamamlanması arasında belirli bir sürenin geçmesi anlaşılabilir bir durum olmakla birlikte kamu makamlarının tahliyesine karar verilen kişilerin bir an önce serbest bırakılmasını sağlayacak tedbirleri alması ve salıverme işlemlerinin tamamlanmasındaki gecikmeyi en asgari seviyede tutması gerekir. Bu kapsamda özellikle tahliyeyle ilişkin işlemleri yerine getiren görevliler özenli bir şekilde hareket etmelidirler. Ancak buradaki özen yükümlülüğü yorumlanırken başta savcılıklar, mahkemeler ve ceza infaz kurumları olmak üzere kamu makamlarının gerçekleştirilemeyecek ölçüde aşırı bir külfet altına sokulmamasına dikkat edilmelidir. Tahliye kararı sonrasında serbest bırakma işlemlerinin tamamlanmasındaki gecikmenin araç veya personel yetersizliği gibi organizasyon yapısından kaynaklanan eksiklikler dolayısıyla artmasının kişilerin gereğinden fazla bir süre hürriyetlerinden yoksun kalmalarına neden olacağı ve bunun haklı bir mazeret olarak kabul edilemeyeceği

hatırda tutulmalıdır. Devlet, kişilerin özgürlük hakkına saygı gösterilmesini sağlamak üzere tahliye emirlerinin gereğinin vakit kaybedilmeden yerine getirilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almak zorundadır. Tahliyesine karar verilen kişilerin ilgililerin keyfi veya özensiz davranışları ya da organizasyon yapısındaki ciddi eksiklikler/bozukluklar nedeniyle gereğinden fazla hürriyetinden yoksun kalmaları kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilmesi sonucunu doğurur.

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

47. Somut olayda başvurunun tahliye kararının verilmesinden sonra bir süre daha özgürlüğünden yoksun bırakıldığı açıktır. Bu tutma süresinin görece kısa olması, bu sonucu değiştirmeyecektir.

48. Somut olayda başvurunun tahliye edilmesine ilişkin yazı tahliye kararının verildiği gün, saat 11.33'te Ceza İnfaz Kurumunun UYAP ekranına düşmüş; başvuru 16.25'te Ceza İnfaz Kurumundan tahliye edilmiştir. Dolayısıyla başvuru, tahliyesine karar verildikten yaklaşık beş saat sonra serbest bırakılmıştır. Bu zaman diliminde öncelikle başvuru, adliyeden -çıkış işlemlerinin yapılması için- Ceza İnfaz Kurumuna getirilmiş; Ceza İnfaz Kurumu idaresi, başvurunun tahliyesine karar verildiği hususuyla ilgili Mahkeme Kaleminden telefonla teyit almıştır. Telefonla teyit alma işleminin hatalı tahliyelerin ve karışıklıkların önlenmesi amacıyla yönelik olarak gerekli bir işlem olduğu söylenebilir. Sonrasında başvurunun çıkış işlemleri gerçekleştirilmiş; bu kapsamda emanet eşya, emanet para ve eğitim birimi ile ilgili kayıtları sorgulanmıştır. Öte yandan başvurunun serbest bırakılma işlemlerinin yürütüldüğü zaman diliminin Ceza İnfaz Kurumundaki hükümlü ve tutukluların görüş yaptıkları bir ana denk geldiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla başvurunun serbest bırakılmasındaki gecikmenin ilgililerin özensizlik göstermeleri veya organizasyon yapısının yetersiz olmasından değil işin doğasından ve tahliye için tamamlanması gereken usule ilişkin işlemlerin yerine getirilmesinden kaynaklandığı değerlendirilmiştir. Dolayısıyla somut olayda ilgili personelin keyfi bir şekilde başvurucaı özgürlüğünden yoksun bıraktığı söylenemeyecektir.

49. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

2. Hukuka Aykırı Tutulma Nedeniyle Tazminat Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

a. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

50. Başvuruca; geç tahliye edilmesi nedeniyle oluşan tutma hâlinin 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin birinci fıkrasında düzenlendiğini, ilk derece mahkemesinin bu hükmü dar yorumladığını, hukuka aykırı tutma nedeniyle tazminat elde edemediğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

51. Bakanlık görüşünde, başvurunun bu bölümdeki iddialarına ilişkin olarak bir açıklama yapılmamıştır.

b. Değerlendirme

52. Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası şöyledir:

"Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zararlar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir."

53. Başvurucunun hukuka aykırı tutulma nedeniyle tazminat hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiası, Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında incelenecektir.

54. Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında, maddenin önceki fıkralarına aykırı olarak tutulan kişilerin uğradıkları zararların devletçe tazmin edileceği hükme bağlanmıştır.

55. Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası gereğince, aynı maddenin bir ila sekizinci fıkralarından herhangi birinin ihlali hâlinde tazminat talep etme imkânı sağlayan bir mekanizma oluşturulması zorunludur. Dolayısıyla Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasından önce gelen fıkralarından bir veya daha fazlasının ihlal edildiği sonucuna ulaşılan durumlarda iç hukukta herhangi bir tazmin mekanizması bulunmaması, Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının da ihlali sonucunu doğuracaktır.

56. Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası gereğince tazminat hakkının gündeme gelebilmesi için Anayasa'nın 19. maddesinin diğer fıkralarından herhangi birinin ihlal edildiğinin tespit edilmiş olması gerekir. Somut olayda Anayasa'nın 19. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının burada uygulanması mümkün değildir.

57. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

58. Başvurucu, açılan tazminat davasının reddedilmesi sonucu aleyhine 3.000 TL vekâlet ücretine hükmedildiğini belirterek bu durumun mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

59. Bakanlık görüşünde, başvurunun bu bölümdeki iddialarına ilişkin olarak bir açıklamaya yer verilmemiştir.

2. Değerlendirme

60. Mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmemesi ve uyuşmazlıkların makul sürede bitirilebilmesi amacıyla belli yükümlülükler öngörülebilir. Bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemek kamu makamlarının takdir yetkisi içindedir. Öngörülen yükümlülükler dava açmayı imkânsız kılmadıkça ya da aşırı derecede zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği söylenemez. Davanın sonucuna göre kaybeden tarafa yüklenen vekâlet ücreti davanın açıldığı tarih itibarıyla öngörülebilir olduğu takdirde mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğinden söz edilemez (*Serkan Acar*, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, §§ 38-40).

61. Vekâlet ücreti, davaya hukuki katkıda bulunan ve davası kabul edilen lehine hükmedilen bir ücrettir. Öte yandan haksız olarak hürriyetinden yoksun bırakılmaya ilişkin tazminat davalarında yalnızca davanın tümüyle reddedilmesi hâlinde davacı aleyhine vekâlet ücretine hükmedileceği, davanın kısmen kabulü hâlinde ise davalı Hazine lehine vekâlet ücretine hükmedilmesinin mümkün olmadığı yerleşik Yargıtay içtihadında belirtilmiştir (bkz. §§ 29, 30). Buna göre davacının vekâlet ücretinden sorumlu olup olmaması bakımından talep edilen tazminat miktarının ya da tazminat talebinin mahkemece kabul edilen kısmının bir önemi bulunmamaktadır (*Safkan Aydoğdu*, B. No: 2014/7498, 5/4/2017, § 74).

62. Bu bağlamda bireysel başvuruya dayanak davada davalı Hazinenin vekille temsil edildiği, vekil tarafından dava dosyasına cevap dilekçesi sunulmak suretiyle davaya hukuki katkıda bulunulduğu, ayrıca davanın davalı Hazine lehine sonuçlandığı dikkate alındığında somut olayda davalı lehine vekâlet ücretine hükmedilmesi için gerekli koşulların mevcut olduğu noktada tereddüt bulunmamaktadır.

63. Öte yandan davanın reddedilmesi durumunda maktu vekâlet ücreti olan 3.000 TL'nin davalı Hazineye ödenmek durumunda kalınacağına davanın açıldığı tarihte başvurucu tarafından öngörülebilir olduğu açık olup hükmedilen maktu ücretin gözetilen meşru amaç ile korunmak istenen hak açısından orantılı olduğu ve başvurucu üzerinde ağır bir yük oluşturmadığı da görülmektedir. Dolayısıyla belirtilen şikâyet bağlamında mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlal olmadığına açık olduğu anlaşılmaktadır (Benzer yöndeki bir karar için bkz. *Safkan Aydoğdu*, § 75).

64. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

A. 1. Tahliye kararının geç icra edilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

2. Hukuka aykırı tutulma nedeniyle tazminat hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA**,

3. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA**,

B. Tahliye kararının geç icra edilmesi nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının **İHLAL EDİLMEDİĞİNE**,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten **TAMAMEN MUAF TUTULMASINA** 21/2/2018 tarihinde **OYBİRLİĞİYLE** karar verildi.

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına **GÖNDERİLMESİNE** 21/2/2018 tarihinde **OYBİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Burhan ÜSTÜN

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ